

Mikael Jensen, humaniora med inriktning mot utbildningsvetenskap – disputation 13 december 2008

Hur lär sig barn att leka på låtsas?

Hur gör barn för att låtsas? Kan det vara så svårt? Ännu har ingen vetenskaplig gren på egen hand kunnat ge en tillfredställande beskrivning av detta fenomen. Mikael Jensen har i sin avhandling studerat hur barnet når denna mycket speciella förmåga.

Ur ett kognitionsvetenskapligt perspektiv, som stöder sig på flera vetenskapliga discipliner, är förmågan att låtsas något av ett mysterium. Därför är det särskilt intressant att undersöka hur barnet når denna förmåga. Vilka kognitiva förmågor och kapaciteter behöver ett barn lära sig för att kunna låtsasleka? Att kunna låtsasleka innebär både att själv kunna utföra handlingar på låtsas och att kunna uppfatta att någon annan utför handlingar på låtsas.

Avhandlingsförfattaren kommer fram till att låtsaslek är något oerhört komplext. Han har utfört en experimentell studie där han jämför dels fyra åldersgrupper (2–5 år) med varandra och dels en rad variabler som verkar betydelsefulla för låtsaslek. Sammanlagt ingår 45 barn i studien, men den huvudsakliga jämförelsen görs mellan två av åldersgrupperna, nämligen tre- och femåringar.

Mikael Jensen konstaterar att avsikten i låtsaslek är mer komplex än avsikten i vardagssituationer. Det ställer högre kognitiva krav både på utföraren och på den som skall känna igen handlingar i låtsaslek. Det är också svårare att känna igen avsikten att låtsas *vara* något/någon än att låtsas *göra* något. Lesignaler som t.ex. ljudeffekter är betydelsefulla för att känna igen något som låtsaslek.

Andra faktorer som indikerar på låtsaslek är att två individer ger ett tydligare intryck av låtsaslek än en individ. Leenden är sedan länge kända som indikatorer på låtsaslek. Det är svårt att mäta leenden men studien stöder ändå att leenden har betydelse. Avvikande rörelsemönster är också en indikator, men det är främst femåringarna som tar detta till hjälp. Detta antyder att femåringarna har utvecklat en kognition för att känna igen små skillnader i rörelsemönster. Vissa objektstyper indikerar låtsaslek. Bland femåringarna är det replikationer och föreställda objekt som är vägledande. Bland treåringarna är det märkliga objekt som indikerar på låtsaslek.

Slutligen finns det ett starkt stöd för att låtsasleken kan ses som en särskild domän som skiljer sig från andra sociala vardagsaktiviteter. I lekdomänen gäller t.ex. vissa regler och en särskild kommunikation. Dessa särskilda regler bidrar till att barn inom lekdomänen hanterar ontologiska och institutionella fakta på ett, ibland dramatiskt, annorlunda sätt. Sammantaget har femåringar, jämfört med de yngre barnen, nått en kognitiv nivå både för att utföra och känna igen låtsaslek med hög redundans (d.v.s. många olika indikatorer) och med en högre stabilitet i bedömningarna.

Avhandlingens titel: **Kognitiv utveckling och låtsaslekens mysterier.**

Disputationen äger rum lördagen den 13 december 2008 kl. 13.00

Plats: Stora hörsalen, Humanisten, Renströmsgatan 6

Opponent: Professor Ragnar Olsson, Stockholm

Avhandlingen kan beställas från avhandlingsförfattaren

För ytterligare information kontakta Mikael Jensen, tel. 031-786 29 85 (arb),
e-post: mikael.jensen@sskkii.gu.se